

# SAN CAMILO OU A PEDAGOXÍA DA BESTA



**Un relato de malos tratos nun colexio academia de bachelato, na década dos cincuenta do século XX, na cidade de Ferrol**

**Autor: José Luís Calvo Casal  
Ilustraciones: Pedro J. Rey Alarcón  
Enero 2022**

## INTRODUCCIÓN

O que vostede vai ler non é un relato de ficción, é a pura realidade dos malos tratos que sufriron alumnos na cidade de Ferrol na década do cincuenta do século pasado, aínda que viñan sucedendo dende moi tempo atrás (décadas trinta e cuarenta) e máis adiante (anos sesenta e incluso setenta, según testimonios) nunha academia de bachelato de nome Rapariz, sendo Camilo Fernández o seu director e protagonista principal; un nome que quedou grabado para sempre na memoria de centos de persoas que tiveron a desgracia de pasar polas súas aulas, quen, nambergantes, chegou a súa vellez sen dar conta de nada e sen que ninguén llo pidera, por unha banda porque naquel tempo cando máis se empregou a violencia na academia, estíbese nun réximen autoritario imposto pola ditadura franquista que facilitaba a impunidade dos malos tratos, e por outra, pola capacidade de ese home de moverse entre o sector dominante e cultural da sociedade ferrolán, e solapar o lado besta da súa personalidade que inmisericorde activaba no centro educativo.

Camilo Fernández ensañouse con moitos alumnos, máis non foi él só quen maltratou naquela fauna profesoral, anque si o máis malo deles, donde outros energúmenos emulaban ao xefe a repartir estopa con moitísima fe.

"San Camilo o a Pedagogía da Besta" sintetiza o bipolar comportamento dun personaxe quen pasaba nun intre de empático e amábel a cruel canalla transfigurado en besta, puro nervio entre berros, ameazas e paus, un círculo pechado de maltrato físico e psicolóxico.

O presente cíñese aos cursos 1995/96 e 1996/97 cando eu estiven alí de alumno.

Querido lector, querida lectora, a testemuña que vas ler ten a súa orixen no borrador que eu redactei co mesmo título a primeiros dos anos oitenta como terapia psicolóxica para desfacer da miña mente o barullo emocional dun feito impactante que me sucedeu nunha visita que fixen a Ferrol, onde facía tempo que eu non residía. Tal circunstancia, e o motivo de que "San Camilo o la Pegaogía de la Bestia" fora publicado catro décadas despóis de redactar aquel borrador, vouno explicar.

Ao velo sentínme como un neno de escola e quedeime sen folgos un intre paralizado, sen capacidade de reacción, o que doleume moito porque eu tiña trinta e catro anos e traballaba de mestre no ensino público. Molestoume aquela perda de control.

Psicolóxicamente desarmado, dinme conta de que eu aínda tiña anclado nos circuítos cerebraís un traumatismo emocional de neno que, a pesar do tempo transcorrido, activouse nada máis volver a ver a causa que o orixinase.

Daquela visión sorpresiva e real, e pola reacción psicofísica que o efecto produxera, foi o motivo de darlle forma escrita ao contido da memoria co fin de liberar a mente, o que me servíu para depurar boa parte dos medos e dos traumas que aínda estaban arquivados no fondo do subconsciente do cableado neuronal. Non de

todos, porque "a marca da casa" quédase ata o final. Superada a catarse e cumprido seu fin, o escrito quedouse arquivado en formato borrador.

Así as cousas e cando xa pasaran daquelo casi trinta anos, un novo acto abriuse na escenificación desta historia, ao publicar La Voz de Galicia, en xaneiro 2013, na sección "Ferrol, Ferrol, Ferrol, onde eu nacín", unha entrega sobre Camilo e o maltrato na academia Rapariz, redactada por Siro López Lorenzo, destacado artista galego de artes plásticas e articulista xornalista de reconocido prestixio.

Aquel artigo e outro máis que Siro de seguido publicara polo impacto que causara no entorno da familia e nalgúns membros da sociedade ferrolá, agradecínllelo ao percibir que aquela historia miña dende neno era compartida e feita pública. Benestar que medrou cando algunhas vítimas que o leran chamáranos agradecidas e reconfortadas.

Nin que dicir ten que, de súpeto, a súa lectura impulsoume a remitirle o escrito en borrador para que el se vira igoalmente reforzado e soubera da miña aportación á memoria do caso. Despois falamos ámbolos dous e animoume a que lle dera forma definitiva, aínda que tiñan de pasar outros oito anos, pois as cousas da mente levan o seu tempo de maduración, non entenden de reloxos nin de calendarios e a razón tense que acomodar.

Cando en 2013, La Voz de Galicia o fíxo público, prodúxose un certo malestar e conmoción naquelas persoas que o lembraban preto e sedutor, nada semellante ao que "o impacto Siro" púxolles fronte a fronte, ben porque uns descoñeceran o seu rol maltratador ou porque outros, ao contextualizalo nun mundo dobregado pola ditadura, relativizaron as malleiras que dera un suposto respectable pai de familia.

A sociedade ferrolá, cubreu aquilo cun tupido veo e cada unha das vítimas debeu levar por sempre pola súa conta a carga dos feitos na súa memoria.

A dita contradición, estudada e acuñada moitos anos máis tarde por Hannat Arent (A Banalidade do Mal) fai de Camilo un exemplo perfecto: o dun suposto bo pai de familia e cidadán exemplar que apaleou aos seus alumnos no cumprimento do deber de mellorar os rendimentos educativos eo honor da academia, sen asumir conducta disruptiva alguna no orden ético e moral da sua conciencia, polo cal, aplicouse dilixentemente, sen ningún reparo, en utilizar os medios adecuados, coa intensidade adecuada, nun momento político adecuado que o sostivo e amparou, igoal que fixeron outros mestres Camilo que abrollaron naquela España morta e formaron parte da paisaxe.

Como queda dito, Camilo Fernández, tiña unha dobre personalidade. No texto represéntase a sua afición á lírica, do que presumía, romántico e sublime, nun recital que deu na tarde dalgún sábado ante a presenza de alumnos e algúns profesores; mais, a sua vez, o texto reflexa o Camilo Besta nas testemuñas das voces

anónimas da miña propia experiencia e do que vin, entreverado polo fío argumental que conforma o relato.

As ilustracións son de Pedro J. Rey Alarcón, xa morto, mestre e compañeiro meu no CEIP "Cerro Coronado", de Málaga, nos anos oitenta, ao que un bon día mostreille o borrador e pedínlle a súa aportación como dibuxante. Agora, texto e ilustracións considéroos inseparables xunto ao cariño e respecto a súa memoria.

Como colofón van os dous artigos de Siro López Lorenzo na Voz de Galicia, e algunhas testemuñas de antigos alumnos que baixei de Internet.

## SAN CAMILO OA PEDAGOXÍA DA BESTA

As verbas e os xestos de Camilo o Santo no seu recital poético na Sá de Estudo da academia transubstancian as angurias semanais dos alumnos en espazos de paz adulterada.

Sáenlle ao Santo (coa Besta agochada no seu intrínseco mental) verbas eternas, graves e profundas nunha tarde cincuenta dun grosso día. Dende os pupitres olladas abatidas de tenrura impostada, mixtura de emocións na cita poética da Besta Santo ou do Santo Besta, que tanto da...

Unha mestura de difícil dixestión: odio, amor, besta, anxo, poesía, látego, pau, cenoria... Unha van

pretensión de armonía onde só hai medo despois dunha semana de terror, alí, ante as mesmas fauces do bifronte.

No estrado, a bandeira de España co tempo decolora presume xestas inmortais cos símbolos golpistas da guerra. Un xarro con froles dalle un toque amábel ao acto culto e ás bágoas esvaran nas meixelas de quen se durme nos loureiros.

"Iste poema escribinno en Madrid baixo a sombra dun árbore nun banco do Retiro..."

(se emociona)

Nenos en pupitres xímen en silencio na sá catacumba, paxariños sen ás, obrigados ao tedioso artificio de estudar para o día de mañán, baixo a presión das malleiras.

Paxaros que adeprenden reverentes, reclinados, naquel lugar de laios, onde caen, como lóstregos, os paus en mans e nádegas, namentres as verbas da Besta, agora Santo, volutean lirios e papoulas, e os coitadiños abafados, a tremer, fronte ó basto que preside as aulas.

Paxariños sen ás, ristras e máis ristras deles a viaxar sen brúxula pola neboeira tarde da sinistra Sá de Estudo, donde o arte do poeta non logra transmutar o acto en Parnaso nin aliviar á pesada carga dos ombros destes xóvenes discípulos.

Tampouco as verbas de amor adormecen os sentidos nin afogan as mágoas nin sufoca o fogo do

estigma que cadanseu paxariño leva ardendo entre suas mans.

Loas para os de nervos de aceiro, para os que moven os beizos e recitan leccións adeprendidas de memoria sen un só erro... para os demáis, nin o mesmo inferno baste.

Xustifícase á modificación das conductas pola forza da represión: estancias en seonxos no duro terrazo da Sá de Estudo, azotes en nádegas e mans, labazadas que proen nas fazulas, ceros a espuestas, desprezos, saídas ás nove da noite.... O Santo desdóblase en Besta cando cadra e dirixe á batuta do maltrato cando quere.





*"A mín espetoume un cravo oxidado na man dereita. Foi ao término da clase. Non sei o que pasou porque a estaca non estaba e mandou a un alumno a por outra ao patio exterior, a que á topara entre os encombros dunha obra. Non a examinou, e coa mesma, como eu era o primeiro da fila, suxetoume á boneca e atizoume con moita violencia. Sentín unha dor punzante horribel. Púxeme a berrar. Foi na palma da man dereitada e brotoume moita sangue. Él a dicir ¡Non se poña nervoso! e eu cheo de pánico. Logo levoume a seu despacho e fíxome as primeiras curas. Chamou aos meus pais e practicou o número das disculpas. En fin, arreglouse. Era o que había naquel tempo."*

*"Nambergantes, a min veume vir pola rúa camiño da academia. Paroume sorrindo e preguntoume se me gustaba xogar ao fútbol. Logo deume un caramelo e aínda tiña máis no seu peto. E unha palmadiña nas costas."*

Poucas son as veces que chega cachazudo ¡Hai que velo nas aulas dirixirse amable aos seus alumnos e facerse o gracioso! As risas de alivio se desatan festivas e algunha gargallada.

*Ebrio da mel que adoba os seus sentidos, estase o poeta a imaxinar a coroa de loureiro prendida na sua testa ¡Qué felicidad a sua ante as loanzas! Repasa o seu cabelo coa man dereita e reparte olladas de ledicia.*

Qué ben recibilo de tan bon humor, se non fora que baixo a aparencia de Santo dalle unha arroutada e convérsete en Besta. "Castro, vaia a Estudo e traiga a

estaca". A espera faise tensa e ás mans xa doen.  
"¡Vostede, peche as fiestras!" ¡Loado sea Deus!.

¡Cómo goza o lírico momento! Cuns repasiños polo seu cabelo coa man dereita imaxina a coroa de loureiro prendida na sua testa e reparte olladas de ledicia.

"Non foi o que pasou, sinon o que veu, o que me fixo sentir...." (recita)

Sempre en traxe e gravata, faciana alargada, corpo máis ben fraco e certa altura en traxe e gravata. Vida e morte na sua ollada, pómulos saíntes e mans firmes para interpretar mellor a partitura de laios. Anda a zancadas imperiosas, si ben, na rúa camiña paseniño si a sua beira leva boa compañía.

Ás paredes retumban cando fala e non ameaza en van. ¡Qué preparen nádegas e frotar de mans cando aperta dentes e tensa o queixo! "Non nos doerá si aturamos a respiración". E si ten ou non unha úlcera no estómago, os xestos son que lle doe en clase. Nese caso ¡ay dos coitadiños!

San Camilo é a ortodoxia da pedagogía anclada na Edade Media. Métodos concluíntes e definitivos. Non perde o tempo coa didáctica, él vai polos ataxos. Fanático da línea ancestral de catigar o corpo para salvar o alma, é un produto das malas dixestións do sistema.

Ahí o teñen vostedes a pedir agora atención e repartir as verbas pola vencida escena. Nun silencio ensaiado retira da sua testa unha guedella de cabelo,

recolle a papanata devoción dos servíes profesores e sorríe aos nenos doutro mundo.

"Iste outro escribinno ao estar convalecente en..."

Pródigo en executar sentencias dictadas por él mesmo, ten brazos a soldo, algún tan capaz como seu xefe. Contradictorio ao máximo, ben e mal feito persoa, dúas caras dunha mesma moeda. Asume que o ceo está posto ao seu servizo para á bela causa. Nace Santo Besta na noite dos tempos e non morre nunca.

*"Un día chuvioso de outono, suspendéronse as clases. "¡Todos a Estudio!" "¡Veña... a Estudio!". A sá gran da academia estaba chea ata os corredores laterais con moita espectación e medo colectivo, pola chegada de Camilo, o director.*

*"Aquí teño a lista dos alumnos que anteonte e onte mesmo fóronse sen cumprir o castigo ata as nove da noite e iso vaise acabar con un escarmento. Conforme diga o nome acérquense. Enrique... ¡ser...vi...dor! ¡Veña acó!.*

*O neno vai paseniño a paseniño, morto de medo. Agarrouno e plantouno de seonxos nun banco, inclinoulo cos cóbados no pupitre e mallouno con forza nas nádegas coa estaca de turno. Logo de pé deulle dúas labazadas e mandouno axeonllarse ao chan.*

*Igoal foi facendo con outros ata que chegou a un tal Muíño, de terceiro curso, quen, dende ó seu asento,*

*explicoulle o motivo da "fuga". Dixo que ó seu pai mandáralle non quedarse porque dáballes clases de repaso na casa. Iso o puxo fora de si. ¡Vide acó! ¡Vide acó!. "É que meu pai..." máis ao chegare perto a porta de saída, xirou rapidiño e foise escadas abaixo, ata a rúa.*

*Os berros, imprecacións e ameazas moito nos impresionaron, no particular o seu vocabulario de cova doutros tempos. E como, Camilo, lembrárase que os Muíño eran tres irmaos, berrou ¡Qué veña Muíño o de sexto. O Muíño de xesto púxose de pe e veña a dicir que seu irmao tiña permiso do seu pai. ¡Vide acó!.*

*O Muíño acercouse, máis ao chegare onde él, tras volverlle a insistir no permiso do seu pai, recibiu dúas labazadas de cuidado. Entón, o mozo, que tiña forza e era gran, suxetouno pola pecheira con ambas dúas mans, ergueuno un cachiño do chan e díxolle: ¡Se vostede non fora maior...! Soltouno e foise polo camiño do seu irmán.*

*Tras un tenso silencio e saír do paralís que o Muíño provocáralle, ollounos fixamente, remexou nos cabelos con nervosas mans e díxonos que isos dous alumnos quedaban expulsados e que nunca máis farían o bacharelato en centro algún. Mais entón lémbrese de que hai outro Muíño na sá, o de segundo curso, ao que chamou as voces que fose onde él e díxolle ¡Toda á culpa tena o seu pai! Entón, o neno, sin pensalo, liscou a rua a fume de carozo, tras os seus irmáns.*

*¡Outra vaca no millo! Veña a esbardallar que si esto, que si o outro... todos nos impresionados, mais, sin*

*dúbida, orgullosos do que fixeran cada un dos Muiños. Ese día salváronse os seguintes alumnos, se suspendeu a traca.*

*¡Expulsados, expulsados os tres! ¡Vanse acordar de min...! Ao cabo duns días as augas volveron ao seu canle. Non pasara nada. Muíño, o pai, ao parecer militar de carreira, e Camilo, arregláronse. Houbo conversacións, organizouse o número das desculpas, etc."*

Certos profesores son feles acólitos do lider ensalzado e cumpren devotamente as tarefas do altar. "Hai que pór término aos alumnos incompetentes", pensan, mentras lamben a estampiña do Santo, e si ben menos medo se lle ten a esa especie excluyente da pedagogía, atizan duro e con moita fe. Outros limítanse a rír dos alumnos. O resto, uns poucos, respectan e fanse respectar. Son docentes de sinaturas marxinás: Relixión, Debuxo...

*"Nunca esquecereime dun deles de alcume Patata. Odiaba aos nenos, téñolo moi craro. Proxectaba insatisfacción e infelicidade ¡Qué labazadas nas fazulas!. As veces, obrigábanos a escoller entre o cu oa faciana e custábanos dar unha resposta. Certo día díxose ao primeiro da fía ¡Qué escolles? ¡No cu o na fazula? Iste escolleu no cu e así varios máis ata que o derradeiro prefireu na fazula. Pois ben, aos do cu atizoulles do lindo e ao outro só deulle unha leve labazada na fazula. Era un sádico."*

Fora certo ou non, corría pola Sá de Estudo un feito que aos alumnos confortáballes oílo. Díciase que sendo responsable dunha clase de cultura xeral, ameazara

con mallar nun alumno, a quen berraba, cheo de furia, que o ía matar. Nunha clase ao seu carón, alguén lle tiña moita hinchada por abusador e bravucón e dáballe coraxe oílo. Como queira que non puidera conterse, saleu da sua aula, entrou na del, botóuselle, suxetoulo polo peito e berroulle ¿A quen vai matar vostede? Seica din có tal, desencallado, blanquiño e sen folgos, pregáballe ¡Solte! ¡Solte!, e que o alumno xusticeiro, que ao final fora expulsado, rompéralle o xersei polo medio, quedando aberto en dúas partes.



Na Sá de Estudo o tempo dicurre morto entre clase e clase anque no fondo non deixan de comunicarse entre eles. Estase alí a bulir unha vida clandestina de baixo son, para eludir a man fácil do androide vixilante.

Entran e saen colectivos de alumnos que semellan barquiños no peirao. Intercambian noticias e se informa do mal o bon humor dos profesores. Xeralmente se impón o silencio a base de labazadas e seonxos no chan. Delo encárgase ó androide, un home que pasa e repasa o corredor central da sá, na dobre sesión de mañán e tarde. Cando pon fin a súa xornada sustitúlleo outro vixiante, de seis as nove da noite, na sesión dos castigados.

*"Por qué fuxiste de min, volvoreta traicioneira..."* (recita lastimero)

Alí, os que interrompan o estudo ou tarefa, poden recibir unha labazada sorpresa ou sufrir largo tempo de seonxos. O androide encárgase tamén de atender aos que chegan de sufrir unha sesión de aprendizaxe coa correspondente lista, que repasa a fin de expurgar dela aos que teñan ceros e darlles catro fortes estacazos nas nádegas, máis algunha labazada.

A pesar da represión, os alumnos preveñen o maltrato e fan contravixilancia para sortear as acometidas do androide e sobrevivir nun mundo subterráneo, onde xurxen películas, contos, historias de barrio, planes... anque, de cando en vez, escóitanse os guantazos cos berros engadidos.

*"Faría unhos vinte minutos que estaba eu a repasar unha lección na Sá de Estudos e, xa farto, o*

*mesmo que o meu compañeiro, ambolosdous puxímonos a falar baixiño para que o vixilante non ouvira. Non sei como foi, o caso que, sen esperalo, caeume dende atrás unha trompada de campionato no colo e parte da meixela dereita que conmoveume o interior do cranio. Xunto a sorpresa ea dor, coas bágoas a anegar os meus ollos, teño que engadir o enfado e á impotencia que me deu. E grazas que esa vez non me enviou de xeonllos ao chan."*

Os alumnos adican o tempo a repasar leccións e falar baixiño. Si o moumeo xeral sube de volumen, actívase o mecanismo rutinario e soa un berro o un forte estacazo na mesa da tarima. Si o alumno quere ir o water hai que pórse en pe e esperar a ollada daquel para que lle dea vía libre. Si a da, uns minutos no servicio é unha liberación.

*"Estábache eu no cuartiño do water da Sá de Estudos e aproveitaba para ollar pola fiestra a liberdade exterior, en isto que elevouse o son do moumeo dos alumnos e, de socato, fortes voces e silencio. Despóis diso, un estrondo como se foran mobles a bater entre sí, e voces do Camilo, o director. Él, en persoa, fora entrado a impoñer o orden. Dada a situación, deixei pasar uns minutos ata que volveu o silencio. Logo contáronme que cundera o medo. O Camilo baixara frenético cunha clase, a golpes e berros."*

Sá memorabel, reducto de intelixencias en salmoira, aparcería quente de enerxía reprimida e aplacada. Cóbados e peitos envorcados en tableiros afanan grafos e guarismos para o día de mañán. Os erros do estudo cóbranse en malos tratos; non hai outro misterio na mística bifronte. Xa na clase, han de se facer catro



preguntas e caerán ceros polos fallos do recitado de memoria. A molenda alí mesmo ou na Sá de Estudo, baixo o poder do androide vixilante. Non hai fuxida. Cúmprese a metodoloxía.

*"Tiñamos unha profesora de xeografía. Estivo pouco tempo e fora moi competente; boa persoa, educada e respetuosa cós alumnos. Con ela deprendíamos ao dictado de apuntes sen necesidade de libro. Pois sucedeo cunha ocasión puxo un cero xeral, enfadada con nos. Dixémoslle ó dos paus na Sá de Estudo polos ceros e non o cría. Non podía ser unha malleira por un cero, dicía.*



*Cando chegamos a Estudo, o vixilante sorría ao ver tantos ceros e arremangouse. Comezaran os estacazos no cu, e ao rato apareceu ela, supoño para comprobar que non pasara nada, namentras o androide atizaba a un. Enfadouse bastante e discutíu có androide que movía os brazos sin soltar á estaca. Ganou o malo, porque ela foise moi indignada. Xa non volveu, e deixou a academia."*

Na Sá de Estudo combátese o tedio e engaiólase á agulla do reloxo. Os instantes máis ledos, por dicilo así, danse cando os alumnos xogan clandestinos a aturar cóxegas, a respiración, o riso, aos submarinos... Os nenos xogan ata baixo un bombardeo. Mais todo remata ao chegare un profesor que os leva contritos a darlles unha clase.

"Iste poema compúseo fai un ano en Madrid nun corto viaxe. En un banco do Retiro vira pasar a xente e encheime de nostalxia pola miña terra..."

*"...e o manto de area da miña praia batida..."*

Sá de Estudos para xuízos fulminantes. Sá de Estudos para recitaes e choros. Non hai lugar para a fuxida deste laberíntico túnel. Os enfermizos e sensibles sucumbirán máis cedo que tarde. Caerán no abismo do fracaso polos tobogáns dos ceros ata os suspensos de xuño. Logo virá un verán aínda máis aburrido para purgar os erros.

A didáctica da Besta apreta os parafusos na criba escolar polo bon nome da academia. O se adeprende

de memoria sen descoido nin fallo o ao albero das feras, esas feras que arremeten nas noites axitadas e causan máis espanto cás feras reás do día. Estamos na España do látigo e San Camilo / Besta e un adalide na cidade de vértigo.

As veces chégannos novas que nos afoutan: O Santo agoniza e a Besta vai morrer no seu fogar, pois Camilo é dúas persoas nun só director, o misterio da Santísima Dualidade.

Có fin cá palme dunha vez, préganse oracións a Deus misericordioso que o pode todo, a ver se o lobo vaíxe xa ao mundo do descanso ¡Enorme decepción! Se cabe chega máis forte, máis robusto, máis Besta, desbordado en saúde. Os desexos non sempre fanse realidade. Neste caso nunca.

*"Lémbrome do afilelapis de manivela que mercamos os alumnos por mandato da academia. Unha pequena máquina para afiar lapis de todos os grosos para manter na mesa que presidía a Sá de Estudo, a suxetar con parafusos. Os libros da biblioteca tamén foran mercados do mesmo xeito, a pagar unha cuota semanal durante moitísimas semanas. Aínda teño presente aqueles libros que casi nadie lía polo difícil acceso a eles.*

*Mais, volvendo ao dos lapis. Unha mañán ao entrar, o vimos posto nun recanto da mesa ¡Imaxínense! á mañá e á tarde colas de alumnos á afiar os seus lapis ¡Qué ledicia dábanos o manexo da manivela, e ver, nun instante, a puntiña do lapis afiadiña e limpa! ¡E ás virutas en espiral ao descargar o vixilante, cada dous por tres, o caxonciño cheo delas! Tanta ledicia daba que partíamos a*

*punta no primeiro intento de escribir para volver darlle á manivela.*

*A faciana do androide era un poema. Ordenaba a fía, interviña nas disputas e veña a esculcar se levábase o lapis descabezado. O pior é que poñíase dos nervos cando tiña que extraer moitas veces o caxonciño das virutas para deixalo valeiro.*

*A ocorrencia complicóuselles, á maquiñiña era nosa e prohibida, un problema. Así e todo, durou unha semana. Non a volvimos a ver. Logo nos enteramos cá tiña o Director na mesa do seu despacho. Polo visto non a merecíamos por pouco responsables. Se a deixaran unha semana máis, ao mellor remitían nosas ansias de novidade"*

Circulan na Sá de Estudo rumores dunhas cartiñas do seu puño e letra que recibe a dona dun kiosko, e si o Barcelona perde ao fútbol, o luns entra coa faciana Besta e os alumnos a tremer. Se gaña, nese caso entra calmo, anque o final da clase sexa impredecible Os domingos pendentos do resultado nas radios hogareñas.

*"Na planta baixa había un aula destinada a laboratorio sen mobles nin material. Conforme se entraba, a esquerda, sentábanse os alumnos nunhas gradas en escada. O aula o presidía unha mesa de pedra e, ó Santo, desdoblado en Besta, esperábanos sentado.*

*Na mesa "do tormento" (quedóulle ise nome), tíñamos que dobrar o corpo, reposar os cóbados e recibir as racións de paus correspondentes nos nosos traseiros.*

*Naquela aula dábanos clase de gramática castelán. Nas gradas esperábamnos calados e formalíños nun ambiente tenso polo medo. Viña entón, e de pé fronte a nos, clamaba ¡Pónganse en pe os que saiban a lección!. Cheos de susto poñíanse de pé unhos oito. ¡Ben, ben...! Os de pe, si erran unha soa das preguntas, van levar máis paus cós sentados ¡Pénseno ben! E, craro, dos oito, pouco a pouco, vaisen sentando varios. Os que quedan son os de nervos de aceiro.*

*Esixía todo de memoria, unha carrerilla de verbas tal como viña no libro e sen titubeos. Ao primeiro erro ou titubeo, quedaba sinalado para o reparto das racións de xarabe de pau.*

*Ao final da clase, collía a estaca, poñíanos en fía de a un e, de seguido, pasábanos pola mesa dos tormentos. Sobre nos, unha man tensa e firme dobrábanos, e logo sacudía con forza rápidos estacacazos ata o empuxón final.*

*O castigo doía a rabear, cadanseu coas mans nas nalgas a contorsionar o corpo, laios e choros. Despóis, na Sá de Estudo, o vixiante deixábanos en paz porque xa víñamos servidos.*

*Nambergantes, algúns, en contadas ocasións librábanse ao facer como se lles dera duro, camuflados no rebumbio entre os afluxidos, e simular coas mans e refregar ás nádegas*

*Fun testigo da malleira dun alumno que conmocionara a todos. Como non soupera a lección o*

*Camilo, fora de si, deulle á arroutada de lle lanzar á pluma estilográfica, mais ao sair da man caéralle un chorriño de tinta azui na chaqueta do seu traxe marrón craro.*

*Ao coitado deulle tales labazadas do dereito e do revés que derribouno ao chan para seguir dándolle. Eu non poido esquecerme daqueles berros "¡Don Camiliño, por deus, non me pegue máis!. Foi impresionante, máis aínda que era un alumno forte, dos que aturaban moito. Nunca poderei esquecer aqueles berros nin a violencia nin ao descomunal maltratador."*

Naquela fauna docente hai unha personaxe a quen sucesivas promocións dícenlle de alcume Ollo Puto. Profesor fiei onde os acha, rí as parvadas do Santo e apraude as súas decisións. Olla de esguello, e certo, máis se merece o de Ollo Puto polo peloteo á voz do seu amo.

Outro é D. José, a quen lle din Kakota porque fai tempo, contan, que soltáranlle nunha clase un monillo que ó asustou e fíxolo berrar ¡collan ó jorila! Iste é o crego da sinatura de relixión. Boa persoa. As veces fai números especiais repartendo labazadas cando fanlle perder a pacenza. Entón, o alumno cúbrese a testa coas mans e non recibe ningunha, porque o home fai o xesto de dar moi forte e dalles floxiño, de tal xeito que libera a súa agresividade e eles a rir.

O profesor de Política (Formación do Espírito Nacional) é un falanxista. Fálanos dos bos e dos malos. Os malos son os roxos e di deles cousas horribles. Asíntende a historia. O Caudillo é un digno pastor e o rebaño

débelle obediencia para gloria e salvación da patria. É educado e fala calmo. Faise de crer.

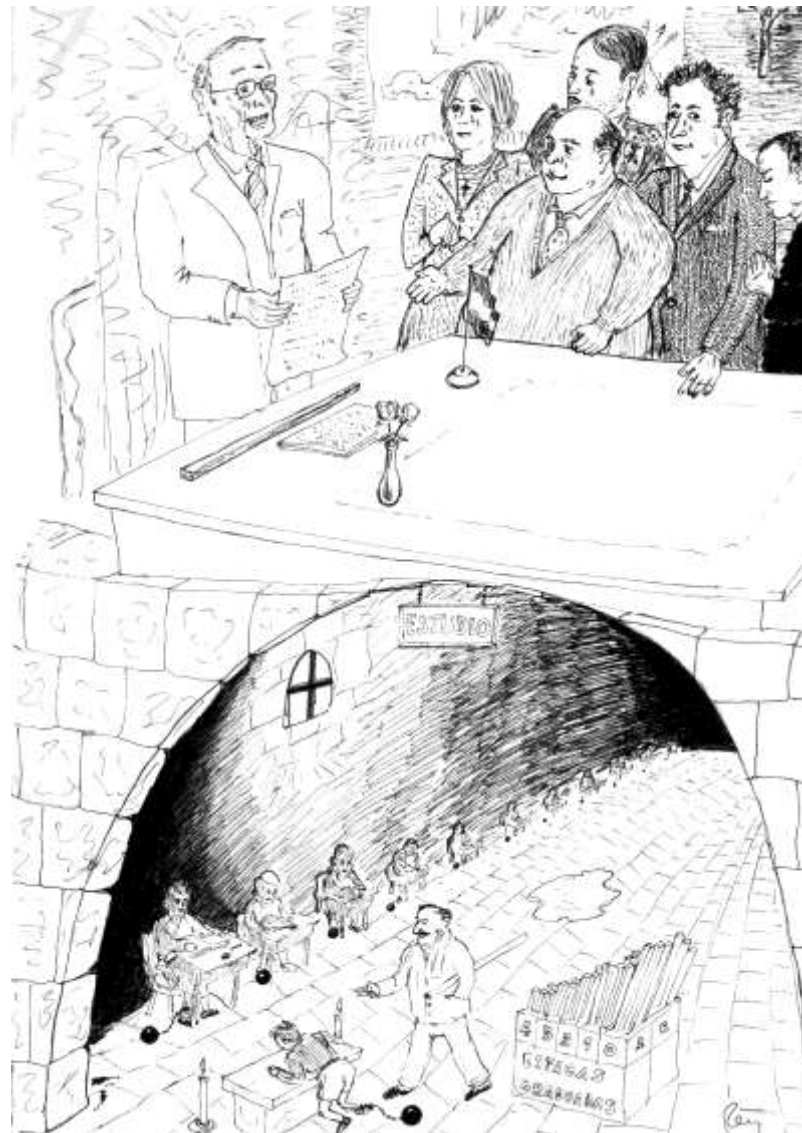
*"Cheguei á casa e preguntéi á miña nai cómo eran os roxos, pois viña da academia dándolle voltas ao que dixera o profesor de Política. Meus pais quedáronse calados, pois os tempos non estaban para falar desas cousas. Entón, unha da miñas tías que estaba de visita, púxose a rir e díxome ¿queres saber como son os roxos? Pois aquí tes un, ¡teu pai! Aquelo serviume para saber que os roxos non eran o que o outro dixera, porque meu pai era bon (un mestre depurado polo franquismo)"*

*"Unha mañán, ao chegar a academia vin uns cantos falanxistas na porta veña berrar ¡Á manifestación! e que fóramos a un punto da cidade, que non habería clase. Formouse unha barullada. A Maior parte fumos polas rúas en pequenos grupos, e algunhos polo peirao. Os falanxistas a por outros colexios e academias o mesmo que os piquetes das folgas de hoxe. Houbera unha concentración cun discurso mitinero contra o comunismo. Ao chegar a casa, enterámonos de que ós rusos invaderan Hungría. Era o mes de novembro de 1956."*

San Camilo é un astro que brila con luz propia. Sua presenza na institución infunde carácter. Nadie escapa ao seo intenso influxo. A marca da casa rexístrase na mente de centos de alumnos para o resto dos seus días.

*"Eu son unha nai de familia. Asusteime moito cando vin as nádegas do meu fillo. Él decía "mamá, non poido sentarme". Non o podía crer, era carne viva, non había pel. Meu home indignouse e quixo ir dereito a falar*

*có Director, si, con don Camilo. Non o deixei, e custoume convencelo. Fun eu quen estiven discutindo con él máis dunha hora. ¡Señora, vostede non vai vir aquí a enseñarme pedagogía! berraba. ¡Vostede saberá moita pedagogía de libro, máis non ten nin idea de levala á práctica! ¡E non volva a mallar no meu fillo! ¡Señora...señora! ¡Seu fillo quedará feito un burro! e veña a dar co puño na mesa.*





*A partir de aquilo preparei unha capiña de algodón para o neno na culera có fin de que non lle doera se lle daban. ¡Cómo tiña as nádegas! ¡O qué houbo soportado!. Meu fillo non foi favorable, dáballe vergonza, e non quixo, porque vira algún outro ao que lle deran có pau na Sá de Estudo e soaba a fofo, ¡plof, plof! ¡Sáquese os farrapos do cu! berráballe, e logo a rirse del e darlle máis."*

O que pretende o pedagogo de silveira cós alumnos é que teñan asumido sentimentos de culpa e se encarreiren contritos ao amor polos estudos coa aplicación da terapia de pau.

Non é iso o que consegue a brutalidade do método, si non a desolación e anguria nas mentes pecadoras. O que lles poñan ceros non son só pedras no camiño ata o fracaso estival, é moito máis, xunto as malleiras, os insultos eos desprezos. Son ás alteracións psicossomáticas cronificadas ao lonxe da vida e verse afectado o sistema nervoso, o aparato dixestivo, etc.

*"Unha mañán saía, como sempre, da miña casa para á academia.. Narbergantes, ise día non podía dar un paso máis, as pernas puxéronse a tremer e fallábanme os seonxos. Ao mesmo tempo quedeime sen forzas, crin que morría. Regresei a miña casa como puiden e metínme na cama. A miña nai asustouse. Conteille que isa mañán tiñamos clase onde á mesa dos tormentos e que perdera as forzas. Non podía estar de pé. Estíven na cama uns dez días coa mente posta no que a cada hora pasaba na academia e sin fame algunha.*

*Veiu o médico e díxonos que era unha forte impresión nervosa que viña do trato aos alumnos na academia. Aconsexóunos que deixara pasar unhas dous meses alexado daquelo, co tempo me curaba.*

*Cando estaba mellor fun a unhas clases particulares, non podía volver a aquel inferno. Ao pasaren algún tempo, topeime na rúa co mesmo Camilo. Preguntóme que facía. Dísenlle que viña dunha clase particular e me respondeu que tiña que regresar xa a academia, que si non, íbame a suspender todo o curso e repetir.*

*Na casa falamos moito diso. Eu non quería volver, dábame noxo e medo. Máis logo de falalo convenceume a idea de que ao seguinte curso íbame de alí. Só regresei con esa condición.*

*A miña ausencia tivo o resultado de que nin o Camilo nin outro profesor fíxome dano nin me levantou a voz. Nambergantes, a miña nai foi darme de baixa, mais él insistiulle en que non me fora ¡Seu fillo vale para o estudo! Fun firme, non quixen, alí non volvía máis. Reaccionou como un tolo. ¡Se o saca daqui non fará nada, nunca fará nada! ¡Non quería que me fora!"*

Con frecuencia os conductos cerebrais sufren un bloqueo repentino no xusto instante de emitir unha resposta esixida ante unha pregunta sobre a lección e quédase un en branco. San Camilo transmutado en Besta recorre aos golpes repetidos e non se agota, só que a catarse que persigue non se produce. Polo contrario, un maior bloqueo.

Basa á sua insistenza en que si nalgún caso funcionou, ten que funcionar en todos é que si non funciona hai que insistir nelo. Na sua testa non cabe que os paus aturullan aínda máis. A Besta non cré nos bloqueos e o Santo pensa que a pacencia ha de ter a sua recompensa.

A espiral da tolería non ten teito. Choros e lamentacións a diversos niveis. Floxean as pernas, os estómagos encollidos, o corazón nun puño e aínda dí que non queremos estudar.

*"Dóenme os seonxos e o médico din é unha artrosis por algún esforzo. Preguntoume se xogara ao fútbol. Para mín iso ven das longas xornadas de seonxos na Sá de Estudos."*

O de pechar ás fiestras para facer opaca a vista dende o exterior é co fin de ocultar aos veciños o que agocha en segredo, a cerimonia do pau e tente teso. Nin se escoitan os prantos nin se ollan as contorsións dos nenos. Baixan logo caentiños para a Sá de Estudo, coas mans bermellas oas nádegas proídas. Pola contra, fora da academia, o Camilo vende calidade. Moitos país e moitas nais teñen por bos os correctivos sempre que non chegue o sangue ao río.

Na España do maltrato, cun réximen totalitario, o garante de que se respecte a ley e de que se manteña a orde, consiste en pasa-los nenos pola pedra. Algúns, como o de quen falamos, poñen en elo máis esforzo que outros e pensan que llo teñen que agradecer. Por iso contradecir ao Santo é envorcarlle na faciana o seu rol de Besta, cousa

que non comprende nin admite e responde con malleiras. O interés da academia vai por cima dos alumnos. ¡Pechen ás fiestras!

Camilo e unha foto fixa na memoria. Moitos hanse quedado caladiños para sempre, posto que sacalo a refulxir faílles sentir mal e sua saúde mental non llo lo permite. Outros manteñen a distancia do tempo e non lles fai dano contalo. Eles buscan a comprensión dos oíntes para que se dean conta disos métodos descomunáis de ensinanza que houbo e de que o maltratador saleu indemne a disfrutar nos salóns o rol de tipo interesante. Pola contra, non saíron indemnes os suxetos pacentes que ó sufriron. O ceo pechadiño o inferno aberto e Deus xogando ás cartas.

*"Eu xa son vello e non esquezo o que alí temos visto e sufrido. ¿Houbera sido millor non habelo sufrido? Sen dúbida algunha. Non houbera tido na vida os baixóns emocionáis nin reaccións que o inconsciente faime ter sin vir a conto.*

*Os que non o pasaron, o ben non tiñan sangue no corpo ou fóranse a tempo da academia ou eran fillos dalgún pez dos gordos aos que ó Camilo tivéralles respecto o, si se quere, medo. Conocín alguns."*

O terror estaba alí con nome e apelidos, adoitado en traxe e gravata. O furor medraba cando apertaba o queixo mordendo forte, co ceño engurrado. Entó as pantasma a bulir na mente, os gases dixestivos, opresión no peito, falta de ar, floxera nas pernas, tremor de mans...

*"Unha mañá comezou a clase cun discurso para queixarse da visita dunha nai que vira a molestalo pola culpa do seu fillo. Mandounos pór de pe e tiña a seu*

*caron a Olo Puto asentindolle compracido. Aquela boca falaba sen cesar da pedagogía que sabía, que ao fillo aínda ía que bañalo, que si ela íalle dar leccións a él, que él o que facía ben feito estaba... E alí á clase posta en pé, coas pelotañas de gravata. Nambergantes, se ben aquilo daba a impresión de que ía sinalar ao alumno, mostralo e ridiculizalo, o acto acabouse sen máis."*

No mundo subterráneo da Sá de Estudo contábase que nunha ocasión un alumno baixaba a saltos polas escadas dende a planta superior. E que enriba de todo alí estaba o Camilo cun punteiro de sinalar os mapas, a brandir contra o fuxitivo, a quen reclamaba que volvera e a quen llelo lanzou e alcanzouno, escoitándose un ¡ay! tan lastimeiro que conmovía. O xoven ferido era o seu propio fillo.

*"...la tarde me dejó cuando yo ya no era, y la noche llegó cuando nada quedaba..."* (recita quejumbroso)

Cando aquela lenda percorría pola sinistra Sá de Estudo, todos crían que fora certo, polo feito de ser Camilo un home capaz de maltratar ata ao seu propio fillo.

O halo santísimo da estaca preside a pedagogía da academia. Non todos os profesores o secundan, pero todos calan e consenten. Qué boa xente son. Os mellores da academia saen pulidos, limpos, responsábeis e levan a marca da casa no seu comportamento dirixente, porque alí se educa para a vida, no totalitarismo e con "eles ben postos". Os fracasados, os detritus e o lixo, se depuran a base de zurrala badana. O Santo di que fai o que debe e que ás reclamacións ao mestre armeiro."

*"Estaba eu na primeira fila e á clase transcurrera con tranquilidade, non houbera berros nin paus. Despediuse moi amabel e cando xusto saía, volveuse enfurecido e díxome ¿Quén se foi? Respondille que non saíra nadie. Era ó certo, ninguén se movera do seu sitio e deume unha labazada de carallo. Non entendín nada. Logo preguntou sucesivamente a outros tres, e tres sucesivas labazadas. Os catro coa fazula dorida e sin comprender. Entón, un compañeiro da derradeira fila levantouse e dixo ¡Fun eu... perdoe...! Ben, ben, pois non volva a facelo máis. Así reaccionara ese home.. Daquela adeprendín que o de irse tamén era botar un peido."*



Memorais castigos ata as nove da noite. Fai unha morea de tempo que no exterior raíña a escuridade. Soedade nas beirarrúas. Os farois matizan estrámboticas sombras. O silencio nas esquinas, nos cruces... enlaza espazos baleiros e se recolle a cidade provinciana, moito tempo antes da reconversión industrial.

Namentres, o vixiante do segundo turno, paseniño a paseniño, dun lado para outro entre as fías dos pupitres. Os castigados repasan as leccións e as pálpebras estánse a caer. O tempo transcurre e as seis da tarde xa é o paraíso perdido; pola contra, o Santo Besta, a disfrutar na paz da súa casa.

*Choran andoriñas os seus voos etéreos, as sombras do Retiro encrespan silencios e ao lonxe, lontananza, a miña terra agocha...* (final, aplausos)

Ainda resoan os aplausos e, ao seu carón, os docentes peloteiros reclámanlle un poemiña máis, e cal par de bolboretas profesor, sendo un deles Ollo Puto, achéganse a abrazalo e darlle palmadiñas nas costas.

Paxariños sen ás aplauden de mentira. O Santo Besta nos altares e bágoas de crocodilo esvaran meixelas exultantes ¿Cómo vai ser mala persoa quen fai versos e sublima a tarde con verbas que falan de amor e de morriña, anque maltrate a nenos?

Á Sá de Estudo é unha bonanza despóis da treboada. Para o luns pronostícase un forte temporal.



\*\*\*\*

\* Los versos que aparecen atribuidos a Camilo, los sugiere el autor del relato.

\* Doniños: lugar enxebre de la costa ferrolana.

### Agradecimientos:

- A SIRO LÓPEZ LORENZO (Ferrol), porque levantó la "liebre Camilo" en La Voz de Galicia, lo que me motivó a dar forma definitiva a un relato que tenía archivado en borrador desde hacía muchos años.

- A ANA RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ, del Puerto de Curuxeiras (Ferrol Vello) Ferrol; joven estudiante, de la generación Z, por su valioso asesoramiento en la versión galega de este relato.

+++++



Ferrol

## Rapariz

Por Siro



Siro

O Colexio Academia Rapariz levaba o nome do primeiro propietario, José Rapariz, pero cando eu entrei os donos eran Antonio Ramil e Camilo Fernández, que exercía de director. Con once anos empecei o bacharelato enriba do Cinema, e en terceiro pasei, con todos os demáis, ao novo edificio, no Ensanche.

En Rapariz había bos profesores, como don Manuel Fuertes, Leyra Domínguez, dona Eladia -sempre tan guapa e tan elegante-, Rosa Masdías, a filla de don Manuel, tan simpática coma o pai? ; pero outros eran verdadeiramente pintorescos. Os profesores de debuxo eran dous: Mickey, que pintaba a carteleira do Cinema, e don Víctor, que non pintaba nada, porque non sabía e non tiña máis relación coa arte que certa afección á fotografía. Pero o peor de Rapariz era a crueldade extrema do director, que aplicaba aos alumnos un castigo físico e psicolóxico, que, sen pasar por aquelas aulas, ninguén pode imaxinar.

Nos primeiros anos do franquismo don Camilo tivo moito coidado de non maltratar os alumnos, os máis deles fillos dos vencedores, e ao chegar a

democracia volveu embridar a ira que o levaba a mallar nos rapaces ata quedar sen alento.

O castigo físico impartíao cunha estaca grosa, golpeando as palmas das mans e os glúteos dos rapaces, non unha vez, nin dúas, senón dez ou vinte, segundo lle cadrase; pero en ocasións usaba as mans, como o día que lle lanzou a pluma estilográfica a José Manuel Rodríguez Pita, e, ao darse conta de que esgallara o plumín, botouse ao neno, que tiña doce anos, agarrouno polo peito, levouno contra a parede e deulle tantas pancadas nun lado e outro da cara, que o rapaz, case desmaiado, suplicoulle: -Por favor, no me pegue máis. E don Camilo volveu á realidade, recolleu a pluma do chan e berroulle: -¡Debería hacer que me la pagara!

O castigo psicolóxico impartíao atacando a dignidade do alumno. Aos rapaces que viñan do medio rural e tiñan acento galego, dicíalles textualmente: ¡Aldeano, es usted un aldeano. Y su padre es otro aldeano. Seguro que su padre come con boina!

Palacio Valdés fala dun ensinante semellante e chámalle sanguinario. Eu non podo dicir eso de don Camilo, porque temía o sangue. Estabamos en terceiro cando fixemos desaparecer a estaca e foi buscar outra; atopouna, pero non se decatou de que tiña unha punta e ademais oxidada. En canto bateu na man de Salvador Vázquez Amado, o neno lanzou un ¡Ai! tremendo, e un chorro de sangue subiu un metro en vertical. Don Camilo quedou aterrado, berroulle ao rapaz que o acompañase, e el mesmo fíxolle as curas e púxolle a vacina antitetánica.

Salvador era da aldea e vivía cos tíos, que tiñan unha droguería na rúa Galiano. Aquela tarde a tía, disgustada e nerviosa, chamou a don Camilo para queixarse, e el defendeuse atacándoa, ata que a pobre muller se botou a chorar e non soubo máis que chamarlle maleducado. Don Camilo fixo escarnio do neno diante de todos: -¡Su tía, esa aldeana que ni hablar sabe, se atrevió a llamarme a mí maleducado?!

Pido perdón aos lectores por contar estas cousas horrendas nunha serie na que tento ser amable con todo o mundo e recordar cun sorriso nos beizos; pero así era o colexio Rapariz, e tiña que dicilo. Debíallo a Salvador Vázquez Amado, que morreu poucos anos despois do incidente. El e eu deixamos o colexio ao rematar o curso.

## Máis sobre Rapariz

Por Siro



3 de febrero de 2013

Ao escribir o artigo do domingo pasado non pensei nos descendentes de don Camilo, e lamento sinceramente a dor que lles causei. Podería dicir o mesmo con menos cruza, pero levei ese artigo dentro de min durante cincuenta e sete anos, e tiña que saír así. Ao expresar públicamente o que xa dixen en privado aos dous netos, portavoces da familia, quero tamén agradecerlles o respecto, a comprensión e mesmo a xenerosidade que me demostraron no intenso cruce de correos que tivemos esta semana.

E volvo ao colexio Rapariz de mediados dos anos cincuenta, que pasaba por ser o mellor de Ferrol porque era o que conseguía máis aprobados nos exames de Reválida. A verdade é que os máis dos profesores eran competentes e honestos, pero habíaos que non eran nin unha cousa, nin outra.

Cando entrei, con dez anos, mandáronme a grado medio, na antiga *Academus*, onde tiven de profesor a don Juan Checa, un comandante de *Infantería*, que non sei a que horas ía ao cuartel porque daba clase mañán e tarde. Era boísimo no manexo do punteiro, pero tan mal ensinante que os alumnos seus que conseguían acceder a grado superior contábanse cos dedos dunha orella, que diría o *Périch*. Eu pasei, pero tan mal preparado, que todo o curso fun o último da clase.

En grado superior e despois no bacharelato deume varias asignaturas un home sen titulación ningunha, que, sen embargo, podería ser bo profesor se non se encirrara en demostrar ante as caras dos alumnos unha rapidez de mans que para si quixeran *Joaquín Alejos*, *Fred Galiana*, *Luis Folledo* e outros grandes púxiles do momento. Fumaba *Caldo de gallina* e aborrecía os *Peninsulares*, e un día que quedou sen tabaco mandou a *Cañoto* -quen, acadaría triste sona como inspector de policía no 72- a mercar un paquete ao estanco. *Cañoto* foi, pero non volveu. Guiado por outro alumno, o profesor atopouno xogando ao billar, co seu diñeiro, na rúa *Magdalena*, e cando lle preguntou polo tabaco, *Cañoto* meteu a man no peto e sacou uns *Peninsulares*. ¡As que lle deu!

O xefe de estudos de *Rapariz* era don *Manuel Lojo*, de quen aínda hoxe sei imitar a letra e a firma, de tantas veces que as falsifiquei para os compañeiros que chegaban tarde a casa. Cando *Lojo* marchaba, substituíao *Paco Cobas*, quen, andando o tempo, sería amigo meu. *Paco* non era un maltratador, pero se os rapaces empezabamos a moquealo berrándolle, un tras outro: «Don *Paco*, ¿puedo ir al water?», quitaba o reloxo e empezaba a repartir labazadas. No meu curso estaba un rapaz baixiño, timidísimo, moi estudioso, que necesitaba orinar cada pouco. *Paco* non o sabía e cando o oiu pedirlle, con voz tremelante, para ir ao water, zorregoulle unha pancada e púxoos de xeonllos no corredor. Pero o rapaz mexábase de verdade e en canto *Paco* lle deu as costas, correu primeiro aos aseos e despois a casa - nunha zona aínda rural, moi perto do *Ensanche*-, a contar o que lle pasara. A nai acompañouno e entrou no colexio co pano na cabeza e as mans baixo o mandil; preguntou por don *Camilo* e berrou con el. Don *Camilo*, contemporizador, mandou chamar a *Paco*, e, en canto o viu diante, a señora preguntou ao rapaz: «¿Foi este?». O rapaz asentiu, a señora sacou de debaixo do mandil unha chave inglesa e deulle a *Paco* tal golpe no medio do cráneo, que o seu «¡Ai!» se escoitou en todo o colexio.

A aquel alumno non lle pegou ninguén nunca máis.

siro@siroartista.com

=====

CAMILO FERNÁNDEZ: El Director del Colegio Academia Rapariz.

MANUEL LOJO: El Jefe de estudios. En el relato es el androide vigilante; también fue conocido como El Tato entre los alumnos.

GERARDO: "Patata", el que pedía que escogiéramos entre la cara y las nalgas.

=====

## **Algunas opiniones en Internet**

### **Carlos Fernández Alonso**

Recuerdo haber pasado un verano de recuperación en rapariz era un colegio bueno pero de los la letra con la sangre entra, la regla era el instrumento de castigo. D.Camilo era el puto amo que se dice y cuando él se aplicaba en el castigo era especial.

### **Juan Luís Fernández**

Claro que marcaban las palizas que daban y no los quiero nombrar y todos sabemos

=====

### **En el blog de Jesús Máiz Vázquez:**

<https://artabro.blogspot.com/p/autor.html>

<https://artabro.blogspot.com/2003/12/rapariz-colegio-academia.html>

El título "RAPARIZ, Colegio Academia" (al blog) es un homenaje a cuantos chavales sufrieron en sus carnes el sistema particular de "enseñanza", que en ese colegio practicaban, y todavía le tienen amor a la humanidad. Supieron superar aquella etapa de sus vidas, solo, porque eran jóvenes.

## **Jesús Máiz Vázquez**

Don Manuel, alias "Tato", hizo oír su voz sobre el murmullo de doscientos estudiantes en aquel aula de estudio, le llamaban así, a un local de treinta metros de largo por ocho de ancho, una especie de garaje con pupitres y bancos, que servía para que los alumnos, entre clase y clase, con un libro de texto abierto hacían que estudiaban, esperando su suerte.

**Ponga la mano, chico.** Tato se dirigía a mí, no me lo podía creer, solo había correspondido con una sonrisa al saludo cariñoso de los compañeros de mi hermano mayor. No llevaba en el Colegio Academia RAPARIZ, ni un cuarto de hora y ya iba a recibir mi primera ración de palos.

Miré a mi hermano y a sus compañeros... estaba solo. Comprendí que de esta no me libraba, mi primera lección. Tato, me cogió la mano derecha y descargó con la fuerza de un hombre cinco palos, con una estaca de madera que siempre llevaba, de unos cuarenta centímetros de larga, por cinco de ancha y tres de gruesa. El dolor, con la rabia y la impotencia, me penetró hasta lo más profundo. Retorciéndome me separé de él, pero iluso de mí, aquello no había acabado. Me faltaban otros cinco en la otra mano.

Al acabar, me dijo: **Póngase de rodillas, chico.** De forma que sin darme apenas cuenta, estaba de rodillas cara a la pared, debajo de los percheros que circundaban el aula, con un libro abierto en el suelo, no podía sostenerlo en las manos, haciendo que estudiaba. Tenía once años y aquel día era el primero, de los que viví en los cuatro años siguientes.

## **Gonzalo**

Nací en 1954 y tuve la mala suerte de estudiar 6 años en Rapariz y lo que pasé allí no se lo deseo a nadie.

## **Unknown**

Me llamo Jorge Ángel Moas Arrivíy estudié todo el bachillerato en Rapariz. Nací en 1948.

Me acuerdo de Tato, Camilo, las señoritas Miño y Usero, la persona, la Chosca, etc. Estudié con Rodríguez Beceiro, Piñón, Coira, Tenreiro, Varela y muchos más.

Me he dedicado a la Sociología y vivo en Madrid desde hace muchos años. Me gustaría veros de nuevo. Un fuerte abrazo para todos.

### **OpaRapariz**

Por lo que se ve debiste estudiar por un tubo, pero en Rapariz no.

### **Ártabro**

¿Cómo se puede estudiar en un campo de concentración?

### **Anónimo**

Sí es verdad que había castigos que hoy en día resultan imposibles de ver en un colegio. Yo mismo probé la "vara" alguna vez (la de Tato, por ejemplo). Pero también recuerdo que pasé buenos momentos con mis compañeros. Y que yo recuerde, no vi ningún campo de concentración allí.

### **Ártabro**

Los campos de concentración muchas veces no aparecen, a la vista, con alambradas y vigilantes armados. Hay que buscar en sus métodos de terror la finalidad del establecimiento.

Si el sistema de educación de los jóvenes se basa en el miedo al palo y la mayor arbitrariedad en su administración, con castigos corporales, bofetadas, insultos, tiempos de estudio de rodillas, golpes en las manos o en la cabeza, en caso de resistirse, con palos hechos a medida para ello, ya me dirá usted si no se le puede llamar "campo de concentración" a eso.

Que usted lo haya pasado bien con sus compañeros, se supone estudiantes, es tan natural como posiblemente les pasaba, algunas veces, a los judíos en los campos nazis. Eso no quita ninguna responsabilidad a los nazis en sus métodos, como en este caso al Colegio Academia RAPARIZ en los suyos.

¿En qué lado estaba usted? ¿En el de los maltratadores o en el de las víctimas?

Por su respuesta, creo adivinarlo.

## **Anónimo**

Pues hoy en día parece que la cosa está al revés: alumnos que insultan o cometen vejaciones o golpean a los profesores. Ni una cosa ni la otra, en eso estoy de acuerdo. Pero eso sí: disciplina en un colegio debe y tiene que haberla, porque vaya educación que tenemos actualmente comparada con la de hace años (la que yo tuve, y por cierto, en Rapariz, allá por los años 60 y pico). Por cierto, yo también probé más de una vez la famosa "vara" de Tato, pero no tengo queja de la educación que recibí, muy buena por cierto.

## **Ártabro**

No sé muy bien a quien representa este segundo anónimo, a la persona que se esconde tras el anonimato para decir lo que sin duda con su nombre y apellidos no se atrevería o sigue la línea del primer anónimo que, por una casualidad casual es el mismo individuo sin identificar. Eso es educación, sí señor.

Escudarse en una generalidad sobre los alumnos actuales para justificar al Colegio Academia RAPARIZ, es de nota.

Y permítame decirle, que la supuesta educación recibida, basada en la memorística, no le ha beneficiado, a la vista de sus argumentos. La próxima vez tenga la gallardía de identificarse, es de buena educación hacerlo para entablar debate.

## **Carla**

Estoy realizando un trabajo para Historia de la Educación en la Universidad de A Coruña, sobre la educación en los años 60, y para ello quise recoger experiencias vividas en primera persona. Me he centrado en las diferencias entre la educación pública y privada, y he de decir que las declaraciones recogidas por mi padre, nacido en 1956, estudiante en Rapariz, me han dejado de piedra. He escuchado hablar sobre "Tato", y sobre el "queridísimo" director "Don Camilo", y puedo asegurarles que he podido sentir su famosa vara en ese aula de estudio cada vez que mi padre hacía mención de ella. No sé si tengo el criterio suficiente para opinar sobre algo que no he vivido en primera persona, pero solo con escuchar lo que mi padre vivió se me pone la piel de gallina y siento la necesidad de dar mi opinión. No sé si usted (hablo para el anónimo) aprendió mucho o poco. mi abuela aun hoy en día esta orgullosa de haber mandado a mi padre a esa escuela porque afirma que aprendió más que nadie, pero lo que está claro



es que lo que usted aprendió, lo aprendió porque si no lo hacía hubiese tenido muchas citas con la vara de Tato, y esa forma de educación me parece una aberración. Atenta contra los Derechos Humanos, contra la libertad de expresión. Esa no es forma de tratar a ninguna persona, y menos a unos críos de 12 años. La situación política de la época fue la que provoco tal represión y tales métodos de enseñanza, y si usted cree que es comparable a lo que hoy en día ocurre, o cree que a eso se le puede llamar disciplina, permíteme si le ofendo, pero si todas las personas fuesen como usted, siempre seguirían gobernando los mismos y volveríamos a lo que usted llama una "buena educación". Estoy orgullosa de haber nacido en los 90, porque tengo derecho a una educación pública y laica y seguiremos luchando por lo que tenemos, porque la educación no tiene que ser un privilegio, que lo es, tiene que ser un derecho para todas las personas. Ir al colegio a aprender porque te gusta, no porque si no lo haces vayas a recibir palos.

Finalmente decir que me alegro de haber encontrado este blog, y espero poder seguir obteniendo cualquier tipo de información en otros lugares acerca de Rapariz. Un saludo.

### **Rafael Moreno Tapia**

Si alguien tiene mucho interes en el Colegio Academia Rapariz de los años inmediatamente después de la guerra que se ponga en contacto conmigo. Fui alumno desde 1941 y las anécdotas son espeluznantes. Y si vive alguno de mis compañeros de entonces, que también se ponga en contacto conmigo. rf8535@gmail.com.

### **Ignacio**

Buscando información para refrescar vivencias me he encontrado con este blog.

Estuve unos años, hasta los 11 en el colegio Rapariz, en la especie de sucursal que montaron en una finca entre La Cabana y la Graña. Hablo de finales de los años 50 y primeros 60. Todavía recuerdo como si fuese hoy muchas de las cosas que en ese "centro educativo" ocurrían. Creo recordar que el director era uno de los hijos de Don Camilo.

Golpes con la regla o el "cuadradillo" en las mano o en la cabeza, hasta el ensañamiento; bofetadas o golpes con los nudillos, todo ello, casi siempre por fruslerias como no seguir el ritmo de un dictado, una gota de tinta en el

cuaderno, o no apuntar correctamente sobre el mapa con el puntero la situación de un afluente cualquiera del Río Duero... A tal punto se aterrorizaba a los alumnos que a la hora de salir de casa para ir al colegio nuestras madres nos llevaban un buen trecho arrastras porque nadie quería ir.

Alguien calificó de educación de calidad la que se impartía en ese centro de tortura. Esa afirmación no resiste el más mínimo análisis pedagógico. Ni tan siquiera con los parámetros de la época, no digamos de la actual. Chicos y Chicas, en aulas segregadas -que gran preparación para la vida- algo a los que algún sector de la España de hoy pretende volver, aprendíamos a memorizar, igual que se puede enseñar a un loro y , todavía hoy podemos recitar de memoria cabos y golfos de la península o los afluentes por la derecha del Río Tajo... en fin educar para la nada, pero cobrando... en una España negra en la que el acceso a la cultura era un lujo que las familias obreras, como la mayoría en la zona, no se podían permitir... por eso "solo" alcancé a estar en ese nefando lugar hasta los 11 años.

Afortunadamente, a pesar de la dictadura, las cosas comenzaron a cambiar - mucho más cuando esta desapareció- el desarrollismo que caracterizó esa época precisaba ya de gentes más formadas... pero esa es otra historia. Sigue así, Jesús

### **Unknown**

Si no recuerdo mal, esa sucursal se llamaba colegio Valle-Inclán, y el hijo de Don Camilo era Don Ernesto, me acuerdo perfectamente. Yo estudié en Rapariz, en la calle Cuntis, hasta séptimo de EGB, y de allí pasé a Valle-Inclán en Xoane, donde estuve hasta los 15 años que yo recuerde. Viéndolo ahora después de muchos años, las experiencias vividas allí servirían para hacer una película, de Buñuel por lo menos ...

### **Unknown**

Yo estudié en valle Inclán. Es el último colegio que pensé para mis hijos. Desde luego no los matriculé allí. Es un tortura que un niño vaya con miedo al colegio o con la comida atragantada por qué la primera clase era con D. Camilo o con su hijo.

Solo espero que esa situación haya cambiado.

### **Carlos**

Estudié del 72 al 79 y aún después del franquismo sufrí en mis carnes el dolor físico y psicológico de las varas las bofetadas los insultos y vejaciones de semejantes energúmenos. Los nombres los conocemos todos los que por allí pasamos, dios les perdone porque lo que es yo en la vida... algunos quedan con vida aún... pobres desgraciados .....

=====

## **Man Castro, en Facebook, FERROL nos MOLA**

COLEGIO ACADEMIA RAPARIZ

...Sabéis que este colegio fue fundado por José Rapariz, de ahí le viene el nombre. Luego le sucedieron Antonio Ramil y Camilo Fernández. Estuvo ubicado encima del Cinema y pasó más tarde a la zona del Ensanche. En su nómina hubo buenos profesores, entre ellos el académico Torrente Ballester y el abogado, pintor e intelectual Leyra Domínguez. Es recordado por ser un colegio que practicaba el castigo con una especial dureza. Antiguos alumnos, entre los que a buen seguro habrá "ferrolmolantes", acumularán innumerables anécdotas, pero probablemente casi todas relacionadas con el método de enseñanza que se aplicaba en aquellas temerosas aulas, algo que, todo hay que decirlo, era más o menos común en las escuelas durante el franquismo.

El editor, escritor, investigador y traductor Luis Alonso Girgado escribió dos artículos sobre este colegio en el Diario de Ferrol, hace cuatro años, en el 2014. Entre otras cosas señalaba " a algunos profesores se les llenaba la boca con los insultos: "tarugo", "anormal", "animal", "atrofiado". Salvaba a algunos docentes, entre ellos a Leyra Domínguez del que dice que muchas veces le daba pena el trato que se daba a los alumnos y eso le llevó a enfrentarse en alguna ocasión a la dirección "para defendernos".

**"Sórdida academia Rapariz, nido de pederastas" (Sergio Campos Cacho)**

Sergio Campos Cacho en su artículo "**Gonzalo Torrente Ballester y su compromiso con la realidad**", sobre la época en que Torrente Ballester fue profesor en la academia Rapariz, califica al Rapariz de aquel tiempo (1933) de nido de pederastas. Dice:

*"Torrente compagina su trabajo como profesor en la sórdida academia Rapariz, nido de pederastas" \* (les negritas las pongo yo)*

\* Dossier ObT.Literaturas  
Artículo citado  
<http://www.labibliotecafantasma.es>